

Erilinen. N:o 200/4.11.1987

KAIVAUSKERTOMUS LAHDEN AHTIALAN SIPURANTIEN PELASTUS-
KAIVAUKSISTA 28.8. - 4.9.1987

SISÄLLYS

1.	JOHDANTO	1
1.1.	Tutkimusten lähtökohta ja kaivauspaikan esittely	1
1.2.	Tutkimusmenetelmät	2
2.	KAIVAUSTAPAHTUMA	4
2.1.	Nokimaajäljet	4
2.2.	Koeajat	6
2.3.	Koekuopat	7
3.	PÄÄTELMÄT	8
4.	LIITTEET	

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimusten lähtökohta ja kaivauspaikan esittely

Lahden ammattikoulun talonrakentajalinja aloitti elokuussa 1987 rakennustyöt Lahden Ahtialan kaupunginosassa Sipurantien varrella, sille kuuluvilla kolmella tontilla. Numerot 11, 12 ja 13 (liite 4). Pohjatöiden yhteydessä poistettiin tontilta maata maansiirtokoneilla keskimäärin 30 cm paikasta riippuen ja tämän työn yhteydessä paljastui peltomultakerroksen alta lukuisia nokimaajälkiä, joista Lahden kaupunginmuseo sai ilmoituksen tarkastusta varten. Jäljet kävi tarkastamassa myös Museoviraston tutkija Tapio Seger, joka rauhoitti tontit 11 ja 12 tutkimuksia varten. Tontilla no 13 saivat rakennustyöt sensijaan jatkaa. Tontilla 11 ja 12 siis kiellettiin kaikkalainen rakennustoiminta kunnes ne olisi tutkittu arkeologisin kaivauksin.

Lahden kaupunginmuseo järjesti vastaavana yksikkönä alueelle pelastuskaivaukset ajalla 28.8. - 4.9.1987. Kaivausten johtajana toimi HuK Hannu Takala ja kartanpiirtäjänä Fil.Kand. Tuija Kämpö sekä kaivajina useita Lahden ammattikoulun talonrakentajalinjan oppilaita.

Tutkimusalue sijaitsee Lahden Ahtialassa vanhan Lahti-Heinola -tien läheisyydessä Sipurantien varrella (liite 3). Alueen välittömässä läheisyydessä sijaitsee myös Ahtialan Paakkälänmäen rautakautinen asuinalue. Tutkimusalue näkyy peruskarttalehdellä 311106 AHTIALA, pain. 1978, päällepain. 1983 $x = 6767$, $y = 434$, $z = n$. 199 m.mpy.

Nyt tutkittu alue sijaitsee entisellä peltomaalla loivasti länteen sekä hiukan etelään viettävällä maa-alueella. Peltomultakerroksen paksuus paikalla vaihtelee ollen keskimäärin 30 cm ja kyseisen alueen ollessa useita vuosia viljelemättä kasvaa siinä erittäin runsas heinä-kasvillisuus. Tällä Sipurantien pohjoispuolisella alueella, korttelin 13 333 (liite 4), ovat kaikki muut tontit jo rakennettu lukuunottamatta nyt tutkittuja sekä tontteja no:t 10 ja 9 sekä Sipurantien ja Heikkeröntien kulmaan jäävää nu-

meroimatonta tonttia. Vastaavasti Sipurantien eteläpuolella on rakennettu tonttia no 12 vastapäätä sijaitseva Ahtialan Työväentalo sekä tämän itäpuolella sijaitsevat kaksi maataloa. Muu osa tien eteläpuolista aluetta on vielä toistaiseksi peltomaana.

1.2. Tutkimusmenetelmät

Kaivaus aloitettiin siirtämällä Sipurantien eteläpuolella olevasta Ahtialan Työväentalon korkeuskiintopisteestä tutkimusalueelle kiinteään kiveen korkeuspiste, jonka lukemaksi saatiin 109,98 m.mpy. Koska tutkimuksen yhteydessä otettiin kaikki vaaitusluvut pinta-vaaituslattiaa käyttämällä ei vaaituskoneelle tarvittu vakituista paikkaa ja kaikki tuloksissa ilmoitetut korkeusluvut ovat suoria arvoja merenpinnan yläpuolella.

Kiintopisteen siirron jälkeen tehtiin alueelle koordinaatistoa varten ruudukon runko. Tämä aloitettiin vetämällä tonttien 11 ja 10 välisestä rajapyykistä kompassin avulla pohjoiseen, pohjois-etelä suuntainen peruslinja A - B. Rajapyykistä tuli näin koordinaatiston kulmapiste, joka sai arvon 50/100. Peruslinja A - B paalutettiin 20:n metrin matkalta kahden metrin välein ja x:n arvolle 70 vedettiin linjaa A - B kohtisuora, itä-länsi -suuntainen, linja C - B prisman avulla. Linja C - B paalutettiin neljän metrin välein y:n arvoon 54 asti ja tästä pisteestä kuten pisteestä 70/75 prismattiin kohtisuorat linjat C - D ja E - F etelään 20:n metrin pituudella, jotka paalutettiin kahden metrin välein. Näin oli alueelle saatu koordinaatiston runko, jonka kautta kaikki mittaukset tapahtuivat. Koko tutkimusaluetta ei siis paalutettu ruutuihin. Linjattu alue oli pohjois-etelä -suunnassa 20 m leveä ja itä-länsi -suunnassa 46 m pitkä.

Tutkimusalueelta puuttui yhtenäinen kulttuurikerros ja ainoat merkit, jotka kertoivat ihmisen toiminnoista paikalla olivat lukuisat nokimaajäljet, joita oli yhteensä 21. Tutkimuksessa kaivettiin ainoastaan nokijälkien kohdat sekä koeojien ja koekuoppien avulla selvitettiin maalajikerroksia syvemmältä sekä nokimaajälkien mahdollinen jatkuvuus tutkimusalueen keskustan ulkopuolelle (liite 5).

Tutkimuksissa kaikki koekuopat sekä koeojat osoittautuivat täysin puhtaiksi, joten niistä ei piirretty profiilikarttoja. Valokuvat ja sanallinen kuvaus jäävät ainoaksi dokumentiksi näiden osalta. Nokimaajäljet olivat monimutkaisempia ja niiden kaivaminen muodosti koko tutkimuksen ytimen. Nokimaajäljistä kaivettiin vain itse jälki sekä 1 m säteellä jäljen ympäriltä tarkastettiin pintamaa mahdollisten irtolöytöjen varalta. Nokimaajälkien kaivaminen tapahtui seuraavasti: Ensimmäiseksi puhdistettiin jokaisen jäljen päältä maata n. 1 cm syvyydeltä, jolloin saatiin selville kunkin jäljen laajuus. Tässä vaiheessa mitattiin myös jälkien koordinaatit nokialueen keskustasta. Ensimmäisen puhdistuksen yhteydessä pienimmät jäljet hävisivät lähes näkyvistä ja vain muutama osoittautui huomattavan suureksi. Tässä pintatasossa kaikki jäljet valokuvattiin (liite 1) ja piirrettiin tasokartta vain suurimmista jäljistä (liitteet 6 ja 7). Tämän jälkeen aloitettiin jälkien syvennys siten, että jäljet puolitettiin joko pohjois-etelä tai itä-länsi suunnassa ja toinen puoli kaivettiin pohjaan jolloin keskelle jälkeä jäi sen profiili. Kaikkien jälkien profiilit valokuvattiin, mutta profiilikartta piirrettiin vain suurimmista jäljistä (liite 8). Tämän jälkeen kaivettiin jäljen toinenkin puoli pohjaan. Näin jäljet kaivettiin ns. luonnollisten kerrostumien mukaan eli ainoastaan niin laajalta kuin nokimaa-alueetta ulottui. Löytöjen talteenotto tapahtui nokimaajälkien mukaan ilman koordinaatteja pinta- eli sekoittuneen kerroksen ja syvennysvaiheen löydöt toisistaan erottaen.

Näytteitä
ei ole
analysoitu

Radiohiiliajoituksia varten otettiin muutamasta nokimaajäljestä hiilinäytteet.

LR 3.11.1995
Hieto Lau-
den kaup.
museosta

Lahdessa 1.10.1987

Hannu Takala
Kaivausjohtaja

2. KAIVAUSTAPAHTUMA

2.1. Nokimaajäljet

Alueella tutkittiin yhteensä 21 nokimaajälkeä, jotka sijaitsivat seuraavasti (liite 5):

Jälki I	54/94,50
Jälki II	58/96
Jälki III	58/94
Jälki IV	57/93
Jälki V	56,30/84,50
Jälki VI	63,80/84,70
Jälki VII	54,50/83,50
Jälki VIII	58,20/79,80
Jälki IX	56,50/78,70
Jälki X	56/78
Jälki XI	58/73,90
Jälki XII	53,80/78,50
Jälki XIII	54,50/76,80
Jälki XIV	55/76
Jälki XV	61,60/75
Jälki XVI	64,50/73,70
Jälki XVII	55,30/61,60
Jälki XVIII	58,70/61,80
Jälki XIX	61/64
Jälki XX	51,80/81,40
Jälki XXI	57,60/61,80

Suurin osa jäljistä osoittautui täysin löydöttömiksi sekä hyvin ohuiksi. Jäljet XIII ja XV hävisivät kokonaan ensimmäisen puhdistuksen yhteydessä ollen löydöttömiä, mutta XV pinnalla oli kuitenkin muutama rapautunut kivi. Tutkimuksessa osoittautui myös, että jälki VIII oli humusojan päähän rajoittuva päätekiveys ilman tulenpidon jälkiä. Loput jäljistä voidaan jakaa selvästi jälkiin, joissa on pidetty runsaasti tulta sekä näiden läheisyydessä oleviin jälkiin, joihin on sinkoutunut hiiltä ym. palamisjätettä isommasta lähellä olevasta tulisijasta.

Jälki I osoittautui erittäin suureksi tulisijaksi 120 x 170 cm ja syvyys 13 cm. Tästä tuli erittäin runsaasti palaneita, rapautuneita kiveä sekä löytöinä palanutta savea 31 g ja palamatonta, mutta nokeentuneita luun paloja yhteensä 195 g. Tämän jäljen läheisyydessä olleet II ja III olivat ohuita, syv. 5,5 cm ja 4,5 cm ja löydöttömiä, mutta sisälsivät kummatkin jälkiä liesikiveyksistä, kun taas jälki IV oli täysin puhdas nokimaa-alue, jonka pintata-sosta tuli mm. ruostuneen raudan paloja 15 g.

Jäljet V ja VII sijaitsivat toistensa läheisyydessä siten, että V oli selvä tulisijan jälki sisältäen runsaasti palaneen saven kappaleita 299 g sekä palaneita, rapautuneita kiviä. Halkaisijaltaan 75 cm ja syvyydeltään 28 cm. Jälki VII oli puhdas nokimaa-alue ilman mitään löytöjä ja näin ilmeisesti seurausta viereisen jäljen tulenpidosta.

Jäljet VI ja XVI sijaitsivat selvästi erillään muista jäljistä ja ovat molemmat löydöttömiä kuitenkin siten, että XVI sisälsi runsaasti palaneita ja rapautuneita kiviä ja VI osoittautui 25 cm syväksi. Molemmissa on siis pidetty itsenäisesti tulta, vaikka irtolöydöt puuttuvatkin.

Jäljet IX - XIV sijaitsivat kaikki hyvin lähellä toisiaan. IX ja X paljastuivat syvemmällä yhdeksi jäljeksi, joka sisälsi erittäin runsaasti palaneita ja rapautuneita kiviä sekä irtolöytöinä luuta ja palanutta savea yhteensä 174 g. Jälki XI osoittautui syväksi 108,25 - 107,69 m.mpy. ja laajaksi jäljeksi 150 x 120 cm, jonka reunoja rajoittaa selvä nelikulmaiseksi palanut puun hiiltynyt vyöhyke. Jälki sisältää runsaasti palaneita kiviä sekä palanutta savea, joissa osassa on jälkiä puupainanteista. Jälki XI on täysin selvä tulisijan paikka, jonka ympärillä on ollut jonkinlainen puukehikko, joka on myös palanut paikoilleen. Jälki XII on 10 cm syvä, josta tulee irtolöytöjä 86 g sekä muutama palanut kivi ollen näin selvä tulisijan paikka. Jäljet XIII ja XIV ovat sen sijaan löydöttömiä ja ohuita nokimaan alueita, jotka ovat syntyneet tulenpidon seurauksena ympäröivissä tulisijoissa.

Jäljet XVII, XVIII, XIX ja XXI muodostavat oman yhtenäisen ryhmän.

XVIII ja XIX ovat hyvin ohuita melko laajoja nokimaan alueita, jotka ovat seurausta isoista jäljistä XIX ja XXI. Jälkien XVII ja XIX välisen alueen kattaa kauttaaltaan ohut palaneen maan vyöhyke, josta löytyy 15:stä helmestä koostuva kaulanauha. Jäljet XVII ja XXI ovat hyvin lähekkäin ja täsmälleen samanlaisia kuin jälki XI: selvän palaneen puukehikon sisään rajoittuvia tulisi-joja. XVII on 160 x 115 cm kooltaan, 107,39 - 107,27 m.mpy. Molemista tulee paljon palanutta kiveä ja palamatonta luuta.

Jälki XX oli pinnaltaan ohuelti palanut, jonka alta paljastui kuitenkin laaja kiinteä kivikerros 200 x 290 cm laajuudelta, 109,25 - 108,12 m.mpy. Kivikerros oli erittäin tiheä rajoittuen etelässä tien ojaan ja pohjoisessa nokimaajälkeen ja sen vieressä olleeseen suureen palamattoman puun kaistaleeseen. Kivikko itsessään oli lähes löydötön, vain palanutta savea ja kivet olivat vailla minkäänlaista järjestystä, joten on ilmeistä, että kiviä on vain kasattu pellostä tälle kohdalle. Suurin osa kivistä oli halkaisijaltaan n. 10 cm.

2.2. Koeojat

Tutkimusalueelle kaivettiin kaksi koeojaa (liite 5) mahdollisen syvällä olevan kulttuurimaan löytämiseksi sekä maalajikerrostumien selvittämiseksi. Ojat kaivettiin lapiolla, jonka jälkeen kaikki seinämät suoristettiin ja puhdistettiin lastoilla tarkempaa tutkimusta varten.

Koeoja A kaivettiin pohjois-etelä -suuntaiseksi 60 cm leveänä ja 40 cm syvänä y:n arvoilla 71,60 - 72 ja x:n arvoilla 31,60 - 69,80. Etelästä lähdettäessä on ojan pinnalla n. kahden sentin paksuinen heikko humuskerros, jonka alla on heti puhdas hiesu- ja savimaa. Humus häviää pinnalta melko pian, jonka jälkeen oja on kokonaan hiesun- ja savensekaista maata. X:n arvoilla 58,30 - 58,70 eli nokimaajäljen XI kohdalla on ojan itäprofiilissa havaittavissa selvänä 1 - 12 cm paksuudelta nokista palanutta maata. Kerros on kuitenkin heikko ja ilmeisimmin seurausta lähellä olevasta isosta nokimaajäljestä no XI ja siitä levinneestä tulenpidon jäljistä. Tästä pohjoiseen ovat ojan profiilit edelleen hiesun- ja savense-

kaista maata ja x:n arvoilla 63,40 - 69, 80 kokonaan puhdasta vaaleaa savea.

Koeoja B kaivettiin itä-länsi suuntaisena kohtisuoraan ojaan A nähden 40 cm leveänä ja 30 cm syvänä y:n arvoilla 72 - 89,50 ja x:n arvoilla 53,60 - 54. Koko ojan pituudelta on sen pinnalla ohut humuskerros ja heti sen alla kaikkialla puhdas kirkkaankeltainen hiesu. Ainoastaan jäljen XII kohdalla on ojan profiileissa havaittavissa heikkoa hiilikerrostumaa.

Koeojien avulla saatiin selville se, että tutkittava alue on vail-
la pidemmästä ihmisen oleskelusta kertovaa kulttuurimaata. Aino-
astaan ojan A kohdalla $x = 58,30 - 58,70$ ja ojassa B $y = 78,50$
on havaittavissa palaneen maan kerrostumaa, jotka ilmiselvästi
ovat seurausta näillä kohdin olevista nokimaajäljistä. Muilta
osin maakerrostumat ovat selvät: pinnalla ohut humuskerros, jonka
alla on heti kaikkialla saven- ja hiesunsekainen maa tai pelkäs-
tään savea tai hiesua.

2.3. Koekuopat

Alueelle kaivettiin lisäksi kahdeksan koekuoppaa, joista vain
yksi tehtiin varsinaisen tutkimusalueen sisälle (liite 5). Sen
sijaan linjan $x = 50$ molemmin puolein koko kaivausalueen pituu-
delta tehtiin seitsemän koekuoppaa, joilla oli tarkoitus selvit-
tää mahdollisten löytöjen jatkuminen kaivausalueen eteläpuolel-
le.

Kaikki koekuopat kaivettiin 0,5 x 0,5 m kokoisiksi, paitsi no 8
1 x 1 m. Seinämät tehtiin pystysuoriksi helpottamaan dokumentoin-
tia. Koekuoppien koordinaatit otettiin niiden keskipisteestä ja
pinta- ja pohjaluvut reunan korkeimmasta ja pohjan syvimmästä
kohdasta.

Koekuoppa 1 52/97 110,59 - 109,90 m.mpy.
Kuopan yläosassa on 19 cm paksuinen humuskerros,
jonka alta alkaa heti puhdas vaaleankeltainen hie-
su.

- Koekuoppa 2 51/90 109,77 - 109,25 m.mpy.
Kuopan yläosassa on 25 cm paksuinen humuskerros,
jonka alta alkaa heti puhdas keltainen hiesu.
- Koekuoppa 3 50,60/86,40 109,46 - 108,94 m.mpy.
Kuopan yläosassa on 20 cm paksuinen humuskerros,
jonka alta alkaa heti puhdas keltainen hiesu.
- Koekuoppa 4 50/77,50 108,68 - 108,14 m.mpy.
Kuopan yläosassa on 15 cm paksuinen humuskerros,
jonka alta alkaa heti puhdas keltainen hiesu.
- Koekuoppa 5 49,50/73,50 108,55 - 107,99 m.mpy.
Kuopan yläosassa on 17 cm paksuinen humuskerros,
jonka alta alkaa heti puhdas keltainen hiesu.
- Koekuoppa 6 49,20/66,20 107,08 - 107,51 m.mpy.
Kuoppa on kokonaan puhdasta keltaista hiesua.
- Koekuoppa 7 50/59,60 107,47 - 107,10 m.mpy.
Kuopan yläosassa on 6 cm paksuinen humuskerros,
jonka alta alkaa heti puhdas keltainen hiesu.
- Koekuoppa 8 66,50/76,50
Kuoppa on 30 cm syvä ja kokonaan puhdasta vaaleaa
savea.

Koekuoppien yksityiskohtaisesta tarkastelusta käy ilmi, ettei ole syytä olettaa nokimaajälkien jatkuvan nyt tutkitun alueen ulkopuolelle.

3. PÄÄTELMÄT

Paikan luonteesta voidaan päätellä, että ihmisen toiminta tällä paikalla on ollut hyvin lyhytaikaista. Pitkästä oleskelusta kertova ns. kulttuurimaa puuttuu täysin ja ainoat merkit ihmisestä ovat lukuisat nokimaajäljet, joista 12:ssa (I, II, III, V, VI,

IX ja X, XI, XII, XVI, XVII, XX, XXI) on pidetty itsenäisesti tulta ja näistä on kulkeutunut palavaa materiaalia ympäristöön synnyttäen loput puhtaan nokimaan jäljet. Ilmeistä on, että paikka on ollut jonkin suuremman ihmisryhmän lyhytaikainen asuinpaikka tai paremminkin leiripaikka.

On selvää, että paikka ei ole esihistoriallinen. Kaikista tulisijoista löytyi selvää palamatonta puuta isoinakin kappaleina sekä erityisesti monentulisijan sisältä syvältä löytyneet palamatomat ja erittäin hyvin säilyneet eläimen luut ajoittavat paikan n. kahdensadan vuoden taakse. Kun vielä vielä kolmen tulisijan sisältä löytyi selviä 1700-luvun tyyllisiä liitupiipun paloja saadaan paikan ajoitus korkeintaan 1700-luvulle. Kun vielä keskusteluissa Ahtialassa pitkään asuneiden ihmisten kanssa kävi ilmi, että juuri tästä pellostä on aikoinaan löytynyt 1700-luvun rahoja voidaan nyt tutkitulle paikalle antaa löytöjen mukaan ajoitus 1700-luvulle.

Tutkimusten perusteella voidaan vetää se johtopäätös, että nyt tutkittu alue on jonkin suurehkon ihmisryhmän esim. sotaväen osaston tai muun kiertelevän ryhmän lyhytaikainen leiripaikka 1700-luvulta.

LIITE 1

MU-VALOKUVALUETTELO
Kuvannut Hannu Takala

Mv-kuvien negatiiveja säilytetään Lahden kaupunginmuseon valokuva-arkistossa seuraavilla luettelonimeroilla

- 75466 28.8. Yleiskuva tutkimusalueesta idästä
75467 Sama lähempää
75468 Yleiskuva tutkimusalueesta lännestä
75469 Yleiskuva tutkimusalueesta lounaasta
75470 Kaivajina olleita Lahden ammattikoulun oppilaita
75471 Yleiskuva tutkimusalueesta idästä
75472 31.8. Nokimaajälki III pintataso etelästä
75473 Nokimaajälki IV pintataso etelästä
75474 Nokimaajälki VII pintataso etelästä
75475 Nokimaajälki V pintataso etelästä
75476 Nokimaajälki XIV pintataso lännestä
75477 Nokimaajälki XV pintataso etelästä
75478 Nokimaajälki XV pintataso etelästä
75479 Nokimaajälki XVI pintataso etelästä
75480 Nokimaajälki VII pintataso etelästä
75481 Nokimaajälki VIII pintataso etelästä
75482 Nokimaajälki XIX pintataso etelästä
75483 Nokimaajälki X ja IX pintataso etelästä
75484 Nokimaajälki VIII pintataso etelästä
75485 Nokimaajälki XI pintataso etelästä
75486 Nokimaajälki XII pintataso etelästä
75487 Nokimaajälki XX pintataso etelästä
75488 Nokimaajälki II pintataso etelästä
75489 Nokimaajälki I pintataso etelästä
75490 Nokimaajälki XIII pintataso etelästä
75491 Lahden ammattikoulun oppilaita kaivajina
75492 Sama kuin edellä
75493 1.9. Nokimaajälki IV pohjataso etelästä
75494 Nokimaajälki III profiili pohjoisesta
75495 Nokimaajälki II profiili pohjoisesta
75496 Nokimaajälki XX syvennetään etelästä

75497 1.9. Koeoja A kaivettuna, etelästä
 75498 Tuija Kämppi piirtää
 75499 Nokimaajälki VI pohjataso etelästä
 75500 Nokimaajälki VII pohjataso pohjoisesta
 75501 Nokimaajälki XIII pohjataso pohjoisesta
 75502 Nokimaajälki XIV pohjataso etelästä
 75503 Nokimaajälki XIX pohjataso pohjoisesta
 75504 Nokimaajälki I pohjataso etelästä
 75505 Nokimaajälki VIII pohjataso etelästä
 75506 Nokimaajälki V pohjataso etelästä
 75507 Paikalle osuneita kiinnostuneita pikkupoikia
 75508 2.9. Nokimaajälki XII profiili idästä
 75509 Nokimaajälki XVIII pohjataso etelästä
 75510 Nokimaajälki XI ens. vaiheen profiili etelästä
 75511 Nokimaajäljen XVII p-puolelta löytynyt helminauha,
 etelästä
 75512 Nokimaajäljen XI eteläpuoli ennen II krs. kivien
 poistoa, etelästä
 75513 Nokimaajälkien X ja IX syvennysvaiheen kivet lännestä
 75514 Nokimaajälki XXI pintataso lännestä
 75515 Nokimaajäljen XX hiilialue pohjaan syvennettyinä,
 pohjoisesta
 75516 Nokimaajälki XXI profiili etelästä
 75517 Nokimaajälki XVII pohjataso etelästä
 75518
 75519 3.9. Nokimaajälki XI eteläpuolen syvennys lännestä
 75520 Nokimaajälki XX puujääne lännestä
 75521 Nokimaajälki XI profiili etelästä
 75522 Nokimaajälki XXI pohjataso lännestä
 75523 Nokimaajälki XX laajentunut alue etelästä
 75524 Nokimaajälki XX laajentunut alue pohjoisesta
 75525 4.9. Nokimaajälki XI pohjataso etelästä
 75526 Koeoja B kaivettune lännestä

LIITE 2

RADIOHIILIAJOITUKSET

Radiohiiliajoitusten tulokset eivät ole vielä valmiina.

Liitetään kaivauskertomukseen myöhemmin.

34

35 3112 04

36

